

Sygn. akt I CSK 414/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 maja 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak (sprawozdawca)

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa Z. S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie M.

o odszkodowanie,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 10 maja 2013 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 7 lutego 2012 r., ,

**oddala skargę kasacyjną i nie obciąża powoda kosztami
postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Zaskarżonym przez powoda Z. S. wyrokiem z dnia 7 lutego 2012 r. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony przez pozwanego Skarb Państwa - Wojewodę M. wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 13 sierpnia 2007 r. w ten sposób, że zamiast kwoty 1 078 725 (jeden milion siedemdziesiąt osiem tysięcy siedemset dwadzieścia pięć) zł zasądził od Skarbu Państwa - Wojewody M. na rzecz Z. S. kwotę 729 465,62 (siedemset dwadzieścia dziewięć tysięcy czterysta sześćdziesiąt pięć 62/100) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 5 czerwca 2007 r. do dnia zapłaty; oddalił powództwo o kwotę 349 259,38 (trzysta czterdzieści dziewięć tysięcy dwieście pięćdziesiąt dziewięć 38/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty, a także oddalił apelację pozwanego w pozostałym zakresie oraz orzekł o kosztach. W sprawie tej ustalono co następuje.

Nieruchomość objęta księgą hipoteczną nr hip. [...] położona w W. przy ul. M. o pow. 549,20 m² stanowiła własność S. M. na podstawie aktu z dnia 21 grudnia 1936 r. Nieruchomość ta została objęta działaniem dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy i z dniem 21 listopada 1945 r. stała się własnością gminy m.st. Warszawy, a od 1950 r. przeszła na własność Skarbu Państwa.

Dotychczasowy właściciel w dniu 26 października 1949 r. złożył na podstawie art. 7 ust. 1 ww. dekretu wniosek o przyznanie prawa własności czasowej do tej nieruchomości. Orzeczeniem administracyjnym z dnia 19 listopada 1952 r. nr [...] Prezydium Rady Narodowej m.st. Warszawy odmówiło przyznania prawa własności czasowej do gruntu przy ul. M. [...] i jednocześnie stwierdziło, że wszystkie budynki znajdujące się na przedmiotowym gruncie przeszły na własność Skarbu Państwa.

Budynek znajdujący się na tym gruncie został zniszczony w czasie działań wojennych 1939-1945. Po wojnie w porozumieniu z władzami Warszawy został on odbudowany przez osoby trzecie. Następnie kilka lokali znajdujących się w przedmiotowym budynku zostało sprzedanych na podstawie ówczesnie obowiązującego prawa.

Jedynym spadkobiercą S. M. jest powód Z. S. W dniu 10 marca 1999 r. Samorządowe Kolegium Odwoławcze stwierdziło nieważność części orzeczenia administracyjnego Prezydium Rady Narodowej m.st. Warszawy z dnia 19 listopada 1952 r. w zakresie nie obejmującym sprzedanych lokali w budynku i jego urządzeniach, a także gruntu oddanego w użytkowanie wieczyste nabywcom lokali. Nie stwierdziło jednak nieważności orzeczenia administracyjnego w zakresie obejmującym sprzedane lokale nr 3, 4, 5, 6 oraz udziały przypadające właścicielom tych lokali w części budynku i jego urządzeniach, a także gruntu oddanego w użytkowanie wieczyste nabywcom tych lokali z powodu zajścia nieodwracalnych skutków prawnych i stwierdziło, że w tym zakresie orzeczenie zostało wydane z naruszeniem prawa.

Decyzją nr [...] z dnia 30 czerwca 1999 r. Samorządowe Kolegium Odwoławcze uchyliło zaskarżoną decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego z dnia 10 marca 1999 r. w części dotyczącej lokali nr 3, 4, 5, 6 oraz w tym zakresie orzekło, że orzeczenie z dnia 19 listopada 1952 r. zostało wydane z rażącym naruszeniem art. 7 ust. 2 i 5 dekretu z dnia 26 października 1945 r. a w pozostałej części utrzymało w mocy zaskarżoną decyzję z dnia 10 marca 1999 r.

W wyniku ponownego rozpoznania wniosku dawnego właściciela nieruchomości przy ul. M. [...] w W. o przyznanie prawa własności czasowej, w dniu 4 lipca 2002 r. pomiędzy powodem, a Gminą W. C. jako właścicielem gruntu została zawarta umowa o oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste co do udziału wynoszącego 0,55609, wobec uznania, że przedmiotowa nieruchomość spełnia warunki określone w art. 7 ust. 2 dekretu z dnia 26 października 1945 r. Pozostały udział jest objęty prawem użytkowania wieczystego przyznanym właścicielom sprzedanych wcześniej lokali nr 3, 4, 5, 6. W tej sytuacji umowa z dnia 4 lipca 2002 r. nie uwzględniła użytkowania wieczystego do udziału wynoszącego 0,44391. W dniu 27 września 2002 r. Samorządowe Kolegium Odwoławcze po rozpatrzeniu wniosku powoda z dnia 11 marca 2002 r. o przyznanie odszkodowania za szkodę wywołaną wydaniem z naruszeniem prawa orzeczenia administracyjnego przez Prezydium Rady Narodowej m. st. Warszawy z dnia 19 listopada 1952 r., odmówiło przyznania odszkodowania.

Wobec odmownego załatwienia sprawy o odszkodowanie, Z. S. w pozwie z dnia 6 listopada 2002 r. wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa reprezentowanego przez Prezydenta m.st. Warszawy kwoty 1 139 667,96 zł tytułem odszkodowania za szkodę poniesioną w wyniku wydania przez Prezydium Rady Narodowej w m.st. Warszawy w dniu 19 listopada 1952 r. orzeczenia administracyjnego o odmowie przyznania prawa własności czasowej do nieruchomości gruntowej przy ul. M. [...] w W., którego została stwierdzona w części nieważność, a w zakresie czterech lokali mieszkalnych nastąpiło stwierdzenie wydania orzeczenia z rażącym naruszeniem prawa. Powód wskazał, że jego szkoda polega na utracie sprzedanych lokali nr 3, 4, 5, 6 oraz na utracie części gruntu o pow. 76,20 m poza budynkiem, oddanego w użytkowanie wieczyste innemu podmiotowi.

Wyrokiem z dnia 13 sierpnia 2007 r. Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego Skarbu Państwa - Wojewody M. na rzecz powoda Z. S. kwotę 1 078 725,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 5 czerwca 2007 r. do dnia zapłaty oraz oddalił powództwo w pozostałej części i w całości w stosunku do pozwanego miasta stołecznego Warszawa; a także orzekł o kosztach.

Uwzględniając apelację pozwanego w części Sąd II instancji zauważył, że ustalenia faktyczne poczynione przez sąd I instancji są w przeważającej części prawidłowe. Rację ma jednak apelujący, że przy ustalaniu wysokości szkody należy wziąć pod uwagę stan budynku nie z daty wadliwej decyzji administracyjnej o odmowie przyznania prawa własności czasowej ale stan budynku przed rozpoczęciem jego odbudowy ze zniszczeń wojennych przez Centralę C. spółkę z o.o. Bezsporny jest, że budynek był zniszczony w czasie wojny i że nie został odbudowany przez poprzednika prawnego powoda.

Sąd Apelacyjny wskazał, że nie ulega wątpliwości, że rozmiar szkody majątkowej podlegającej naprawieniu zgodnie z art. 361 § 2 k.c. ustala się przez porównanie dwóch stanów majątkowych: tego w jakim poszkodowany rzeczywiście się znajduje wskutek zdarzenia szkodzącego, z tym w jakim by się znajdował, gdyby mu szkody nie wyrządzono. Wobec tego przyjąć należy, że odszkodowanie przysługujące powodowi ograniczone być powinno do wartości budynku według

jego stanu przed odbudową. Gdyby zapadła decyzja zgodna z prawem tj. uwzględniająca wniosek złożony na podstawie art. 7 dekretu o własności i użytkowaniu gruntów, właściciel zobowiązany byłby do wykończenia budynku a gdyby tego nie zrobił prawo takie zostałoby mu odjęte, natomiast Skarbowi Państwa przysługiwałoby roszczenie o zwrot nakładów poniesionych na odbudowę budynku przez Centralę C. spółkę z o.o.

Rację ma sąd I instancji, że pomiędzy wadliwą decyzją z dnia 19 listopada 1952 r. odmawiającą przyznania prawa własności czasowej, w części odnoszącej się do lokali 3,4,5 i 6 a nie wejściem tych lokali w skład majątku powoda istnieje adekwatny związek przyczynowy w rozumieniu art. 361 § 1 k.c. Bez tej decyzji nie doszłoby do zbycia przez Skarb Państwa wymienionych lokali osobom trzecim. Gdyby zapadła decyzja zgodna z prawem szkoda polegająca na utracie lokali nie nastąpiłaby.

Sąd Apelacyjny uzupełnił postępowanie dowodowe i w oparciu o opinię biegłych ustalił, że wartość rynkowa lokali z uwzględnieniem obciążenia przymusowym prawem najmu stanowi 66% wartości rynkowej lokali nieobciążonych. Ostateczna wartość tych lokali po odliczeniu kosztów naprawy wynosi 729 465,62 zł. Poniesiona przez powoda rzeczywista szkoda pozostająca w normalnym związku przyczynowym z wydaniem z naruszeniem prawa decyzji administracyjnej z dnia 19 listopada 1952 r. zamyka się zatem tą kwotą, co pociąga za sobą zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz powoda kwoty 729 465,62 zł i oddalenie powództwa o kwotę 349 259,38 zł, w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c. i art. 385 k.p.c.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj.: art. 361 § 1 i § 2 k.c. przez zasądzenie odszkodowania w mniejszej wysokości niż zaistniała strata, która powstała w wyniku odmowy przyznania własności czasowej do lokali i związanego z nimi gruntu przy ul. M. [...] w W. przez odjęcie od ustalonej wartości częściowo zniszczonych lokali prawa najmu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 361 k.c. nie zasługuje na uwzględnienie. Jak wynika z powołanego przepisu zobowiązany

do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła, zaś naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł oraz korzyści, które mógłby osiągnąć gdyby mu szkody nie wyrządzono. Szkoda powoda polega na tym, że decyzją z dnia 19 listopada 1952 r. Prezydium Rady Narodowej m.st. Warszawy odmówiło przyznania prawa własności czasowej do gruntu przy ul. M. [...] jego poprzednikowi. W części odnoszącej się do lokali 3, 4, 5 i 6, doprowadziła to do tego, że lokale te i związane z nimi prawo do gruntu, nie weszły do majątku powoda. Bez tej decyzji nie doszłoby do zbycia przez Skarb Państwa wymienionych lokali osobom trzecim. Wydanie tej wadliwej decyzji pozostaje więc, jak trafnie ustaliły orzekające w sprawie sądy, w adekwatnym związku przyczynowym ze szkodą jaką powód poniósł.

Powód kwestionuje wysokość odszkodowania jakie przyznał mu ostatecznie Sąd Apelacyjny. Jego zdaniem nie należy przy ustalaniu tego odszkodowania brać pod uwagę spadku wartości lokali, które nie weszły do majątku powoda na skutek wydania decyzji administracyjnej z rażącym naruszeniem prawa, spowodowanego poddaniem ich szczególnemu trybowi najmu. Powód podnosi, że po II wojnie lokale w budynku przy ul. M. [...], ze względu na zniszczenia wywołane działaniami wojennymi nie nadawały się do zamieszkania, a w związku z tym nie podlegały przepisom dekretu z dnia 21 grudnia 1945 r. o publicznej gospodarce lokalami (jedn. tekst Dz. U z 1950 r, Nr 36, poz. 343 ze zm.). Brak wobec tego podstaw do obniżania ich wartości o obciążenia wynikające z objęcia ich przymusowym prawem najmu.

Mając na uwadze, że zobowiązany do odszkodowania Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa swojego działania (wydanie wadliwej decyzji administracyjnej) to ustalając odszkodowania należy wziąć pod uwagę stan wspomnianych lokali sprzed wydania tej decyzji. Jest bezsporne, że budynek przy ul. M. [...], na skutek działań wojennych nie nadawał się do zamieszkania. Bezsporne jest także, że został on odbudowany nie przez poprzednika prawnego powoda, lecz przez osobę trzecią. Jeżeli wadliwa decyzja z dnia 19 listopada 1952 r. nie pozbawiłaby poprzednika prawnego powoda prawa do nieruchomości przy ul. M.[...], to musiałby on sam dokonać odbudowy

budynku lub taka naprawa zostałaby dokonana przez inne podmioty, a poprzednik prawny powoda zostałby pozbawiony prawa do budynku. Ponadto zgodnie z ustawą z dnia 26 lutego 1951 r. o budynkach i lokalach nowowytbudowanych lub odbudowanych (Dz. U. z 1951 r., Nr 19, poz. 75), lokale w takich budynkach zostały poddane publicznej gospodarce lokalami. Zakładając, że decyzja z 1952 r. nie pozbawiłaby poprzednika prawnego powoda prawa do budynku przy ul. M. [...], to i tak lokale w tym budynku, który musiał zostać odbudowany przez poprzednika prawnego powoda lub inną osobę, zostałyby objęte przymusowym najmem (publiczną gospodarką). Trafnie wobec tego Sąd Apelacyjny wziął pod uwagę przy ustalaniu wartości szkody jaką poniósł powód, na skutek tego, że wadliwa decyzja administracyjna z 1952 r. pozbawiła go prawa do lokali 3, 4, 5 i 6 w budynku przy ul. M. [...], obniżenie wartości tych lokali spowodowane poddaniem ich przymusowemu trybowi najmu. W konsekwencji nie budzi także zastrzeżeń zasądzenie odszkodowania na rzecz powoda od pozwanego Skarbu Państwa w takiej wysokości.

Mając na względzie, że zarzut podniesiony w skardze kasacyjnej okazał się nieuzasadniony Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., orzekł jak w sentencji.